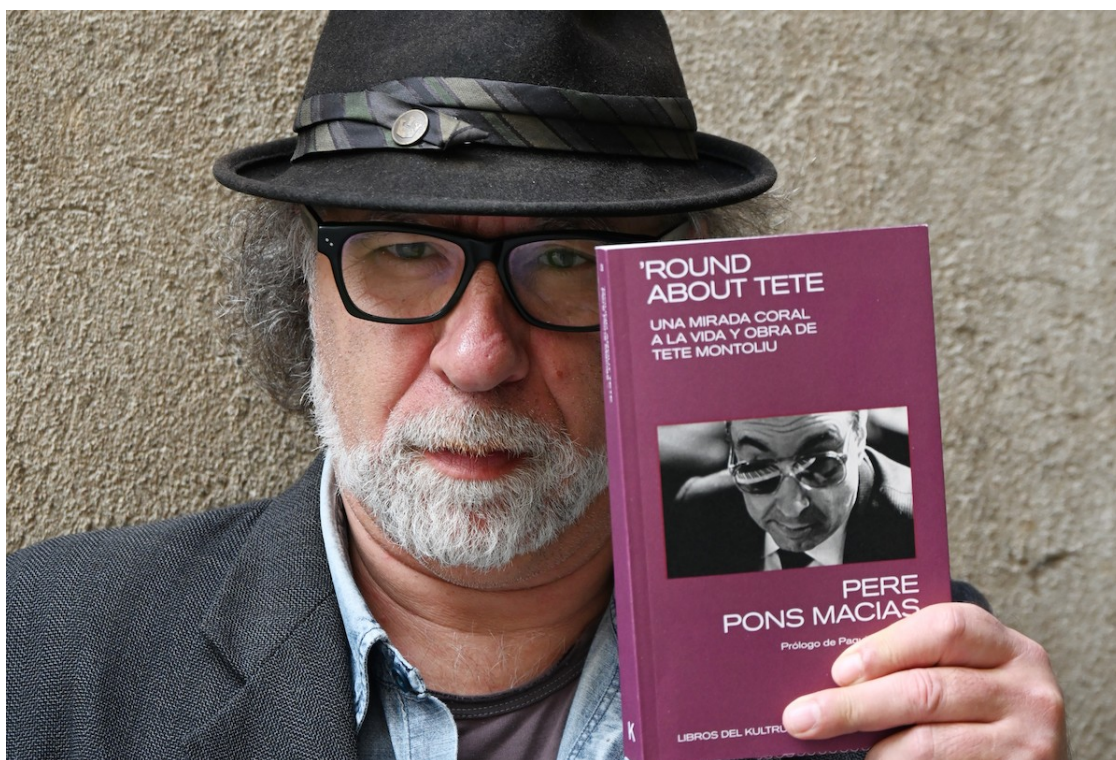

Pere Pons: «Una figura i una obra com la de Tete és substància absoluta»

El periodista musical Pere Pons ha escrit el llibre 'Round about Tete'

Pere Pons, autor de 'Round about Tete' | Juan Miguel Morales

El periodista musical Pere Pons (La Bisbal d'Empordà, 1965) presenta *Round about Tete* (Libros del Kultrum, 2023). El llibre compta amb pròleg de Paquito D'Rivera i és una obra coral amb gairebé un centenar de testimonis que es publica precisament en el l'any de la commemoració del pianista de jazz **Tete Montoliu** (1933-1997), tota una figura internacional.

A 90 anys del seu naixement, què fa falta vindicar de l'obra de Tete Montoliu?

Falta vindicar gairebé tot. El coneixement, l'estudi, la valoració crítica, l'anàlisi, el posicionament al lloc que li correspon... Fa vint-i-sis anys que ens va deixar i es troba a faltar una antologia de la seva obra, el reconeixement veritable del seu llegat, i la recuperació de molt material inèdit que està dispers i pendent de publicació. En general, falta que hi hagi un veritable interès que permeti investigar, recuperar i posicionar a consciència una figura i una obra com la de **Tete Montoliu** i el significat que ha de tenir en una cultura com la catalana.

Què en penses del fet que encara no s'hagi fet aquest treball de revalorització amb Montoliu?

Tot sovint ens omplim la boca en nom del país, la identitat i allò del fet diferencial, i resulta una paradoxa que quan tenim l'oportunitat de fer-ho amb arguments de pes a través de referents

com **Tete Montoliu**, resulta que se l'ignora, se'l deixa de banda o no se li concedeix la importància que li pertoca. Tampoc és una qüestió de magnificar-lo ni de concedir-li una tractament sobredimensionat, senzillament seria tenir el suficient substrat cultural per saber distingir allò que realment és consubstancial del que és anècdota o tendència. I una figura i una obra com la de **Tete Montoliu** és substància absoluta. Per aquest motiu, per exemple, resulta preocupant i inadmissible que després de tres mesos de la sortida d'aquest llibre --el primer que es dedica a **Tete Montoliu** després de vint-i-cinc anys de la *Quasi autobiografia* (Proa, 1998) de Miquel Jurado, que a més es troba descatalogada--, l'espectador de TV3 o l'oient de Catalunya Ràdio - els altaveus públics de la comunicació del país- encara no hagi rebut notícia de l'existència d'aquesta obra.

A què remet el 'Round about Tete' del títol del llibre?

El títol *Round About Tete* és una aclucada d'ull a un dels músics que més admirava **Tete Montoliu**: el pianista i compositor **Thelonious Monk** -compartien a més les mateixes inicials, T. M.-- a través d'una de les seves peces més clàssiques, "Round About Midnight". A més, encaixa a la perfecció amb l'esperit del llibre pel fet que suposa una biografia coral a l'entorn a de la seva figura i de la seva obra. D'aquesta manera, la proposta articula un viatge a l'entorn del **Tete** segons la visió que han tingut d'ell molts dels que els van conèixer i tractar. I a la llista a apareixen molts personatges de l'escena musical de diferents generacions, procedències i naturalesa (instrumentistes, programadors, crítics, promotors, mànagers), però també altres noms de l'àmbit de la creació artística (cineastes, escriptors, poetes) i veus del seu cercle més íntim (familiars, amistats, amants).

Pere Pons Foto: Juan Miguel Morales

Hi parlen o apareixen referenciats personatges com Paquito D'Rivera, Mayte Martín, Horacio Fumero, Laura Simó, Agustí Fernández, Núria Feliu... per què dius que el Tete és 'un bopper de socarrel'?

Perquè la tendència jazzística que va definir la seva identitat dins el llenguatge del jazz va ser el

bebop, a més en una època on aquesta tendència no era només una qüestió estètica sinó una forma de vida. Si el jazz, ja de per sí, era una pràctica estranya o sota sospita a l'Espanya dels anys 50, en ple règim franquista i amb una societat en vies d'alfabetització, l'elecció del bebop també suposava un desafiament a les coordenades clàssiques d'un gènere que eren les que imperaven a través dels postulats tradicionalistes del Hot Club de França i del seu mentor Hugues Panassié. Per això considero que el **Tete** era un rebel no tant per determinació pròpia, que també, sinó perquè les circumstàncies el van portar a ser-ho. Rebel d'entrada contra la consideració que una persona cega pogués obrir-se camí i destacar en qualsevol opció de vida que escollís, i per fer-ho no tant sols a través de jazz sinó de la tendència que havia capgirat les convencions clàssiques del gènere i posar-ho en pràctica en un país on suposava enfrontar-se a l'ordre establert, tant a nivell acadèmic com comercial. I a un nivell més personal, rebel en tant que la dictadura franquista li negava la seva identitat, la seva cultura i la seva llengua i fins i tot l'assenyalava per casar-se amb una dona negra i cubana.

Quins són els diversos punts de vista que surten al llibre coral?

Són prop de noranta les veus diferents que d'una manera o altra aporten el seu testimoni a l'entorn de la figura i l'obra de **Tete Montoliu**. Es tractava de que cadascú digués la seva i que el lector s'acabés fent una composició de lloc i en pogués treure la seva particular conclusió. Hi ha una primera part del llibre, el *Take 1*, que està plantejada com una història seguida on van intervenint testimonis extrets bàsicament d'hemeroteca a través d'opinions, retalls de premsa, declaracions i altres publicacions on, uns i altres, han anat deixant a diferents èpoques i països les seves impressions a l'entorn del pianista català.

I llavors hi ha la segona part.

Sí, el *Take 2*, amb un total de vint-i-una entrevistes que he realitzat expressament per al llibre i on els personatges escollits deixen el seu testimoni en primera persona. He procurat que el mosaic de veus fos el més variada i diversa perquè així s'establís una mena de trencadís on apareix de vegades una mateixa situació exposada des de diversos punts de vista i així el lector pugui treure la seva conclusió al respecte. En conjunt jo destacaria la unanimitat que hi ha a l'hora de considerar la seva rellevància com a músic, en aquest aspecte no importa la generació ni la procedència, totes les veus gairebé sense excepció li concedeixen una grandesa musical sense precedents. En l'aspecte ja de la seva valoració com a persona, els detalls i els matisos són més contrastats i fins i tot contraposats.

Com estimava la seva terra i la seva cultura (amb un mica de swing) el Tete a través de la seva música?

Poden ser molts els exemples que fan evident com estimava la seva terra i la seva cultura a través de la música. En primer lloc, pel fet de tenir sempre clar que el seu lloc de vida era Catalunya i la seva Barcelona. Ell va viure diferents períodes a Copenhage o a Berlin, i fins i tot podia haver decidit instal·lar-se a Nova York, ciutats totes elles on la pràctica del jazz tenia una consideració i un tracte molt més de prestigi i tradició que no pas a Barcelona i on, indubtablement, hagués tingut l'oportunitat de créixer i projectar-se a nivell mundial. Però sempre va tenir clar quin era el seu lloc per viure encara que això no fos el més favorable per a la seva carrera. En el terreny de la música, ho va demostrar amb les magnífiques adaptacions en clau de jazz que va fer de tot un seguit de temes de la tradició musical catalana, des de "La Dama d'Aragó", a "El testament d'Amèlia", passant per "El cant dels ocells", "La cançó del lladre" o "Els segadors". També amb la seva solidaritat amb el col·lectiu d'**Els Setze Jutges** i el moviment de la Nova Cançó, a qui podia valorar més o menys en els afers musicals, però amb qui sí que feia pinya per tot el que representaven com a defensa de la cultura i la llengua del seu país. I molt particularment a través de la seva amistat, admiració i complicitat amb un dels seus màxims exponents com va ser el cantautor **Joan Manuel Serrat**.

Consideres a la mateixa alçada Tete Montoliu que Pau Casals?

Com es diu habitualment, les comparacions són odioses. Però està clar que, a l'igual que **Pau Casals**, **Tete Montoliu** ha estat un ambaixador de la cultura catalana al món i a conseqüència

d'això, un català universal. De la mateixa manera que **Pau Casals** va tenir la benedicció dels més grans violoncel·listes del món com el propi **Rostropòvitx** i segueix sent un referent pel món clàssic, el nom de **Tete Montoliu** ha tingut el reconeixement de les més grans figures dels jazz mundial, des de **Lionel Hampton**, fins a **Dizzy Gillespie**, **Dexter Gordon**, **Ron Carter** o el propi **Thelonious Monk**, i la seva figura està associada a la plana major d'aquest gènere. Jo fins i tot diria que el seu cas encara té més mèrit, perquè si **Pau Casals** va obtenir aquesta consideració en una escena pròpia de la cultura i la tradició europees, **Tete** el va assolir des d'un entorn que li era menys favorable al tractar-se d'un músic del Vell Continent destacant a través d'un nou llenguatge musical amb identitat afroamericana. Aquí, a més, s'hi afegeix l'element classista pel qual determinades convencions culturals a Occident atorguen a l'anomenada música clàssica la consideració superior de música culta. Però per a molts de nosaltres és evident que músiques com el jazz mereixen com a mínim el mateix tracte i, en aquest sentit, l'alçada d'una figura com la de **Tete Montoliu** és indiscutible.

Pere Pons Foto: Juan Miguel Morales

Durant molts anys Tete Montoliu va semblar ser un tap de talent perquè sortissin altres músics destacats de jazz (president d'honor de l'AMJM). Com es va destapar que la seva estela potser va ser en positiu (per a la vinguda de nou talent)?

Precisament, en el llibre, el testimoni de **Jordi Rossy** i un text meu a tall d'epíleg, fan referència a aquesta circumstància: com sota la llum d'un músic que va ser un autèntic far per a la pràctica del jazz al nostre país, es projectava una ombra on s'amagava tota una escena emergent que metafòricament necessitava matar el pare per mostrar-se amb una veu pròpia. En aquest sentit, **Rossy**, potser el músic amb una carrera internacional més brillant de la seva generació, fa al·lusió a la figura del "gatekeeper" en relació al paper que va desenvolupar **Tete**.

Què vol dir?

Ell era el guardià de les essències, el que decidia quan i a qui se li obria la porta per ser reconegut

en el món del jazz a casa nostra. Tampoc era un paper o una funció que ell hagués escollit voluntàriament, sinó que més aviat se li havia adjudicat pel que representava en aquest sector de manera global. Al desaparèixer **Tete**, l'eclosió va ser tan alliberadora com inevitable. Ara bé, l'exemple que ell va donar de persistència, obstinació i convicció és un llegat que ha impregnat l'afany de qualitat i de superació de l'escena actual: de bon tros, l'escena de músics de jazz millor preparats i formats que ha tingut mai a aquest país. Llàstima, però, que els temps i les tendències de moda no acompanyin per concedir-los la valoració i el tracte que es mereixen.

Què diferencia aquest llibre del del Miquel Jurado (descatalogat)?

La *Quasi autobiografia* de Miquel Jurado que va publicar Proa l'any 1998 és un llibre essencial i ha estat un dels eixos que m'ha ajudat molt a vertebrar el cos de *Round about Tete*. Com també ha estat molt important un altre llibre indispensable com és *Historia del Jazz a Barcelona 1920-1965* del productor discogràfic Jordi Pujol Baulenas. En el llibre, Jurado parla a través del músic i són les seves veus les que condueixen el relat tant a nivell de història com de valoració. En el cas de *Round About Tete*, no és tant l'autor o el protagonista els que exposen els fets, sinó aquest cor de veus plural i divers el que fa una anàlisi col·lectiva i el posa en valor. És una feina més de compilar allò que s'ha dit, que s'ha escrit, que s'ha comentat i que s'ha viscut de **Tete Montoliu** des dels seus primers anys fins després de la seva mort i unificar-lo en un sol llibre. No es tracta tant de descobrir res de nou, sinó de concentrar tot aquest material dispers, afegir-hi testimonis de primera magnitud i posar-ho tot en ordre perquè el trencadís prengui forma i consistència.

Paquito D'Rivera, de qui he tingut l'honor que faci el pròleg del llibre, considera el seu plantejament com una mena de jam-session establint un paral·lelisme amb aquesta pràctica dels músics de jazz que es van afegint en una trobada i on cadascú va dient la seva. I altres també han apuntat que la lectura i construcció del llibre els ha recordat la dinàmica amb el que es concep una peça de jazz. Aquesta és una de les millors lloances que podia esperar d'aquest treball.